

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

De parochijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

4.
An maritus
in sepul-
chro maio-
rum vxoris?

quod viua non præsumeretur voluisse. Querit iterum, si maritus nec proprium, nec maiorum habeat sepulchrum; sed vxor habeat maiorum; an inferri debeat maritus in illud; quo illata, art inferenda sit vxor? & magis est, vt debeat: ex eadem ratione d. c. ebron. si tamen non sit sepulchrum familiare; sed hæreditarium: non enim censetur vir transire in familiam vxoris; sed contrariura autem hæreditaria communicari marito per vxorem videntur. Pium tamen est argumentum, vt non excludatur maritus: quod per coniugium vna caro factus sit cum vxore; quæ excludi non potest.

De parochiis.

RESPONSVM I.

An rector aut decimarum possessor teneatur præter summum sacrum ad aliud pro populi commoditate.

Præscribit Concilium Trid. s. 21. cap. 4. de ref. vt in omnibus ecclesijs parochialibus, & baptismalibus, in quibus populus ita numerosus est, vt vnus rector non possit sufficere ecclesiasticis sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragendo; cogant Episcopi rectorem, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda, & cultum diuinum celebrandum.

Queritur, vbi populus est numerosus; & rector sufficienter dotatus; teneatur ipse, aut qui maiores decimas percipiunt, populo curare sacrum matutinale suis expensis, vel plura præter summum, pro populi necessitate, qui conuenire omnes non possunt ad sum-

mum? nec antè obligetur populus quàm non sufficiant omnes decimæ portioni congruæ, & isti oneri. vt in secunda parte d. c. 4. tum demum ad onus vocatur populus cum necesse est, siue in subsidium, non sufficientibus fructibus quomodocumque ad ecclesiam pertinentibus. voluit enim Concilium necessitati populi prouisum esse, & tot esse sacerdotes, quot sufficiant cultui diuino celebrando, populo necessario. vnde videtur & id consequens de pluribus sacris vtique necessarijs, vbi non omnes ad summum conuenire possunt.

Verùm neque timorati parochi, neque Episcopi, Abbates, & Capitula, qui incorporatas habent parochias, & primitiui pastores dicuntur, id præstant: neque antiqui canones parochum obligant, nisi ad summum sacrum, seu missam parochialem. ad quam parochiani conuenire debeant, de qua fuit Theophilus parochialis. p. 2. eoque de Concilio secundum antiquos canones accipiendum est, dum dicitur fertè aliud non exprimit: vt nihil de missa matutinali: de qua nec antiqui canones.

Sanè, si de interpretatione legatur, imprimis inspiciendum est, quod iure ciuitas retro in eiusmodi casibus fuit. optima est enim legum interpretatio consuetudo. ita lex 27. D. de leg. cum ergo huiusmodi onus antiqui canones parochis primitiuis, seu vicarijs non imposuerint, neque consuetudo, nec Concilium Trid. exprimat; non videtur recedendum ab eo iure, quod diu æquum visum est. l. 2. D. de constitut.

Nec verò necessitas audiendi sacri, quoad illos qui distracti cura familiaræ, pecorum, aliæue ad parochialem missam conuenire non possunt, facit vt secundum tertiumue sacrum habeatur pro necessario cultu diuino, cui peragendo assumendi sint sacerdotes, quia vel simpliciter excusari possunt, ob

ob impedimentum; ne teneantur ad audiendum sacrum: secundum ea quæ habet Nauar. in *Manual. c. 21. & passim Summiæ*: vel iterum ex consuetudine, qua in pagis præfertim vbi plura sacra non celebrantur, impediti censentur hæcenus non obligati. & in huiusmodi missæ audiendæ etiam relaxanda obligatione valere consuetudinem tradit idem Nauarrus. *ibid. n. 4.*

Imò audiendæ missæ parochialis tanta olim fuit obligatio ex *Concilio Constant. 6. general. can. 80.* vt si quis tribus Dominicis abesset, nisi impeditus, excommunicaretur: eaque ratio vt alicubi obseruaretur, vt missa vnica dici permitteretur, quod reprehenditur in *c. necessæ. de consecrat. dist. 1.* & alicubi adhuc obtinet, vt sub summo sacro alia fieri veteratur. *Choppin. de sac. policia. 2. tit. 7. n. 31.* vbi ille consuetudini etiam deferendum censet, & in *d. c. necessæ.* non dicitur obligationem incumbere, sed omnium deuotioni satisfieri non posse, si vnus tantum missæ more seruato sacrificium offerre non possit, nisi qui prima diei parte (seu ad parochialem missam) conuenerint.

Et verò, si Concilij verba *cultus diuini peragendi* extendenda sint ad sacrum matutinale, aliudue, non opus est exigere numerosum populum. cum quæuis vel maximè exigua parochia, etiam paucarum familiarum, huiusmodi necessitatem sacri matutinalis patiatur. cum in omnibus ferè familijs, præfertim rure, aliquis ad sarcinas, custodiam domus, pecorumue relinquendus sit; & missæ parochiali adesse non possit. exigit autem Concilium Trid. valde singulariter populum numerosum. non igitur vbi non est numerosus obtinet. *arg. à contrario sensu. quod in iure dicitur esse validissimum. de quo latè Euerard. in loc. leg. loc. 82.* atqui generatim traditur legem obtinere,

vbi ratio legis obtinet, aut vbi certum est illam non obtinere, quærendam esse aliam legis rationem. *vide Euerard. in loc. legal. in loco aration. legis. 78. cum seqq.* vnde cum in non numerosis populis obtineat tamen necessitas audiendi sacri; nec tamen obtineat decretum d. c. 4. alia quærenda est d. c. 4. ratio. nec obligare dicenda est illa necessitas, vbi populus est numerosus, parochum primitiuum, vicarium seu rectorem ad plura sacra. sed cultui diuino satisfacere censetur, sufficienter administrando omnia sacramenta; prædicando verbum Dei, catechizando, missam parochialem celebrando, vespèras, laudes, aliaque, quæ potest, officia subeundo, secundum consuetudinem loci. *c. 1. g. X. de celebrat. miss.*

Dixi parochum primitiuum, vicarium, seu rectorem: quia Concilium Trid. rectores vocat, seu alios ad quos pertinet, eo vtique modo, quo in secundo casu d. c. 4. loquitur, in verb. *ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus.* quales possident tam primitiui parochi, quàm vicarij, seu rectores. vt res illæ ad omnes transeunt cum suis oneribus. eademque æquitas est in vtroque casu, & ad omnes matricis ecclesiæ fructuum possessores spectat decretum d. c. 4. sed eo tamen ordine, vt priùs teneatur rector, seu vicarius, quàm primitiuus. quia constituta illorum portione congrua translata sunt in illos onera parochialia ex formula omnium vnionum, & incorporationum: in subsidium autem tantum tenentur primitiui; dum congrua portio non sufficit. seu potius illa augenda est ad rationem oneris, cui ferendo sit impar. quæ portio pendet ab arbitrio Ordinarij loci. ita vt certa taxa præscribi vix possit, ob locorum, temporum, & pretiorum varietatem.

Et si ad omnes qui parochorum iure & loco sunt.

RE-

RESPONSVM III.

De congrua parochorum & Vicariorum portione.

1. Postulari an debeat, & a quo possit?

Iudicium hoc non dari, nisi postulatum fuerit, ex l. 4. §. hoc autem iudicio. D. de damn. infec. & ibi DD. ait Rebuffus tractat. de congrua n. 14. sed rectius dicitur ex officio iacumbere Ordinario. ex clem. 1. de iur. patronat. non tantum initio, ut admittit Rebuffus; sed & postea; si vicarius non tantum congrue non se sustentat; sed nec hospitalitatem, & alia parochi onera, ut dicitur, sustineat. parochianos denique, eosque quorumcumque interest, congrue portionis assignationem postulare posse diximus in consult. can. tit. de paroch. consult. 7. quinimo recte Rebuffus ubi sup. n. 15. 16. non posse ait vel expresse vicarium renuntiare portioni congrue; in preiudicium successorum, vel iurium Episcopaliu. adde, vel pauperum, & hospitem. quin & n. 31. simoniacam dicit esse conventionem de non petenda congrua portione, si initio fiat, sed nec transactione, aut aliis tolli posse. n. 90. 91.

2. Vicarius perpetuus esse an debeat?

Portionem congruam restringit Rebuffus ad vicarium perpetuum n. 18. sed extendit fecus Concilium Trid. s. 14. c. 18. ubi vacante pastoratu debet Episcopus statim idoneum vicarium cum congrua, inquit, eius arbitrio fructuum assignationis portione constituere, qui onera ipsius ecclesie sustineat, donec ei de rectore prouideatur. temporali ergo hic etiam vicario congrue prouidetur. ex qua ipsius, inquit, ecclesie onera sustineat. haec enim describitur congrua. sed & Tridentinum. s. 7. c. 7. congruam assignari vult vicario etiam non perpetuo. & sic in praesentatione a religiosis exemptis assignari iubetur. in d. c. de monachis. X. de prab. c. 2. de supplend. neg.

3. Quae congrua?

Pralat. c. 1. de prab. in 6. ubi id extenditur ad qualescumque patronos: & nisi id praestiterint, & vicarios praesentauerint, supplet Ordinarius. clem. 1. de iur. patronat. cuius clementinae ordinem n. 25. & seqq. contendit Rebuffus esse sequendum; alijs contententibus non esse necessarium. imo Lepius vacantis adhuc vicariae taxatur congrua portio; vt magis idonei prouocentur.

Vicarium ad rationem reddendam obligant canones in c. in Lac. ranens. de prab. c. ex literis in fin. de iur. patronat. c. cum & plantare. §. in rebus eccles. de privileg. c. sane. 16. q. 2. Episcopo quidem de populi cura; Abbati vero pro rebus temporalibus, ad monasterium pertinentibus: id est, illis, quas nomine monasterij, seu patroni recipit non vero de portione sua congrua, nisi sit regularis, quia rei suae quique moderator est, & arbiter, facultates suas alteri nudare, aut rationem dare non tenetur. sed earum tantum, quas nomine alieno administat. clem. quia contingit. de religio. dom. late Rebuff. ibid. n. 42. & seqq. vide quae diximus in Consult. can. de regular. conf. 6.

A quo congrua peti possit: quae ait Rebuffus ibid. n. 47. & argenteraliter ab omnibus qui ecclesiae prouentus recipiunt. latius diximus de paroch. conf. 4. §. nam ad laicos de repar. eccl. cons. 4. §. sequitur. & in l. pont. noui anal. de paroch. n. 12. & seqq. de feud. n. 3. de adificand. eccl. n. 13. ubi de decimis feudilibus etiam diximus. quae si cum dominij, & sub feudis iam ante laicos concessis ad ecclesiam venerint; huiusmodi decimae a laicis feudis communi ne possent, non tam censentur ab ecclesia moueri, quam ab illis dominij; neque naturam ecclesiasticarum induisse. vide 17. conf. de decim. conf. 439. n. 4. §. sed ob nequum feudalem qui reuerentiam impedit ad primariam naturam mero iure; cum illa sit spiritualis; ille

buffus. Concilium Trid. autem s. 7. c. 7. tertiam, maiorem vel minorem partem adiudicari permittit. d. autem c. extirpandæ exigit ut pars vicarij sit sufficiens. remittit quidem d. c. 7. illud arbitrio Ordinarij; sed utique secundum canones regulato: id est, ut loquitur Clemenens in c. 1. de iur. patronat. in clem. ut secundum conscientiam moderationem portionis, inquit, ipsius debite faciant; nec odio, vel favore, vel alias in pluri, vel minori circa illam scienter excedant. vnde queritur Pius V. quosdam Ordinarios, ex facultate arbitrij per Concilium concessi, ita modum, inquit, excessisse, ut parum aut nihil ex fructibus, redditibus, & proventibus parochialium ecclesiarum sic unitarum ecclesijs, monasterijs, beneficijs, collegijs, alijsque locis pjs remanserit, cum tamen ad divina officia celebranda, hospitalitatem seruandam, & charitatis opera exercenda, & onera illis incumbenti supportanda rationes essent factæ. quare imposterum portionem congruam non minorem esse voluit scutis quinquaginta, nec maiorem centum. quod ferè imitatum est Concilium prouinc. Mechlin. 1607. tit. 17. c. 3. ut neque desit vicario quod necessarium sit: nec supra id patronis auferatur; quo minus & illi oneribus sibi incumbentibus possint satisfacere.

Itaq; ut Rebuffus ait n. 16. & seqq. expendenda sunt in vicario illius victus, dignitas, gradus, scientia, nobilitas, familia necessaria, denique beneficij onera, cathedratici, synodatici, similibusque iurium Episcopaliū, hospitum pauperum, fabricæ, procurationum, ætatis, mos regionis, & beneficij facultates. ut dos constituitur ex dignitate, & facultatibus, ex numero liberorum. l. si filia. 43. de legat. 3. quæ omnia tamen à Pio V. intra centum scuta rediguntur: cuiuscumque, inquit Pius, valoris parochialis ecclesia unita fuerit. & habita etiam ratione reddituū & onerum

loci cui parochialis ipsa unita sit. ita quod portiones vitæ & infra dictas summas scutorum centum, & scutorum quinquaginta hæcenus assignatæ, vel in posterum forsan assignandæ, quoad excessum & defectum huiusmodi nullius roboris & momenti existant, & ad summas prædictas reducendæ & aucte respectu censentur. vnum tantum casum excipit, quo ecclesia unita non excedit scuta quinquaginta. tum porro sufficit, quod omnes fructus, inquit, cum duntaxat attribuuntur vicario parochiali. ut vicarij causa in defectu portio sit, quàm ecclesiæ, cui facta est unio. Faber in Codice l. 1. r. 2. dist. 5. 3. Rebuff. ibid. n. 101.

Sed neque apud nos obinet, quod ait n. 65. Rebuffus, vti tenet onera referatur clericus, quem debet habere parochus; & hinc quo missam celebrare non potest, & profuit. X. de sil. presby. sed populus illum alit per singulas domos, arata, aut alias annonam assignando. & ferè ludi magistri officium coniungitur iuxta, c. 3. X. de vna & hinc cler. quo fit ut ex minerali magis competenter alatur: & ordo ecclesiasticus seruetur, qui in sortem domini vocatos huiusmodi muneribus addicit. eoq; & peniti literarum esse debent, non futores aut factores duntaxat. nam imperitos ad tonsuram promoueri est prohibitum sub pœna suspensionis à collatione clericatus. c. fin. de tem. por. ord. in 6. & desiderat Concilium Trid. s. 23. c. 17. ut omnes functiones reipsa suis ordinibus restituantur.

Querit iterum n. 85. quid in quartam imputari debeat? & ait Rebuffus non aliud, quam quod iure ecclesiæ suæ habet: non extra eam causam, non obligationes incertas, non distributiones, non anniuersaria, non alias fundationes, non legata pro missis, aut quodcumque lucrum aliunde habitum, quam iure parochiali.

At verò Pius V. congruam constituit computatis omnibus etiam incertis emolumentis, & alijs obventionibus communiter percipi solitis, & consonat d. c. 3. Concilij Mechliniensis: computatis, inquit, certis fructibus, & emolumentis, ac incertis, seu accidentalibus, quæ ad certam summam communiter tribus aut quatuor annis ultimò præteritis, redigi possunt. Et neque Pius V. neque Synodus certa illa vel incerta requirit haberi iure parochiali, quinimò Concilium Trid. §. 24. c. 13. parochorum tenuitatem supplere vult per beneficiorum simplicium vnionem: at illa semper eam clausulam habet, vt nihilominus illorum supponentur onera consueta: cum quibus res transire dicitur ad quemcumque possessorem. & d. Synodus à Sede apostolica probata etiam admittit vnionem vicinarum, & minorum ecclesiarum parochialium, vtique rursus cum suis oneribus: quibus vtrobique vicarius satisfaciatur, nec stipendia ex fructibus deducatur.

Sed vtique quasi iam propria, per vnionem ecclesiæ onera subit. vnde aliquando, dum citra vnionem huiusmodi prouentus percipiuntur, id solum, quod onerum honorario soluto superest, in congruam imputandum videtur. quamuis Synodus d. c. 3. vnionibus adiungit, & comparat deferuituras, vnde in hac prouincia idem de vtrisque non improbabiler dicitur iudicium.

Nec vllibi statuitur, vt gratis debeat habere parochus congruam: & labor quilibet alius mistæ, aut cuiuscumque officij diuini, anniuersarij, laudum, vesperarum, non possit proficere ad congruam inueniendam. non enim otio parochi fauent leges, sed & dominicis, festisque diebus, atque alijs sæpe celebrare tenetur: cum qua obligatione generali sæpe compatibilis est fundatio specialis, etsi amplior fuerit labor, quam ex ob-

ligatione generali debeat, satisfactio intentioni canonum, si quo modo sufficienter viuere, & onera ecclesiæ supportare valeat, & verò Constitutio Pij V. desiderat finem vnionum, non interuerti, quantum fieri potest per subtractionem fructuum: ita tamen vt nihilominus, inquit, cura animarum d. parochialium laudabiliter exerceatur: id obtineri potest quamuis parochus ad peculiarem insuper laborem aliquem obligetur. finis autem moderatur media, idque eò magis dicendum est, quod d. c. 13. Concilium Trid. post media ibidem proposita permittit Episcopo, vt qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro rectoris aut parochie necessitate decenter sufficiat. commodior autem erit ea ratio, quæ eiusmodi onera & fructus confandit, nec delicate nimis vicario faueat: dummodo tantum redigatur, quod sufficiat.

Pro rectoris, inquit, aut ecclesiæ necessitate: in alternatiuis, autem sufficit alterum adimpleri. c. 70. de reg. iur. in §. adeo vt portio pro ecclesiæ necessitate congrua, augenda non sit pro necessitate personæ: sed semel rectè constituta, vt minui non debet, e. auaritia. de prebend. ita nec augeri, ex contrariorum disciplina, & imputare sibi debeat, qui beneficium sibi non sufficiens acceptauit. Rebuff. ibid. n. 92. nisi rebus fortè mutatis. ibid. n. 93. 100. Parochiæ autem magis quam persona rectoris respectum habet d. Synodus d. c. 3. in verb. nisi fortè parochia amplitudo aliquid amplius ultra 50. libras requireret. quæ verba examinauimus d. cons. 3. & Conc. Trid. §. 21. c. 4. vbi populum numerosum in vno casu, & in altero distantiam locorum considerat, vbi etiam est casus singularis, vt cum pro numero populi plures assumendi sunt à rectore sacerdotibus, etiam taxa Piana, & prouincialis debeat excedi.

Denique n. 81. quærit Rebuffus,

12. Pro necessitate ecclesiæ & temporis.

13. Quibus in rebus?

L fus,

fus, quibus in rebus assignanda sit portio? & ait in fructibus, & proventibus beneficii. *c. 1. de preb. in c. clem. 1. de iur. patronat. ad quem modum Concilium Trid. d. c. 7. portione, inquit, etiam super certa re assignanda. ubi & res vna, quod non probat Rebuffus. n. 84. & stabilis, seu ex fructibus assignari potest. Obijcit sibi Rebuffus *c. vobis. 12. §. 2. nec cuiquam clerico pro portione sua aliquid solum ecclesie putetis esse deputandum, ne per incuriam & negligentiam minuatur: sed non agit de portione vicariorum, sed administratione veteri bonorum ecclesie, tunc adhuc indivisorum; arbitrio Episcopi administrandorum & partiendorum. at verò d. Constitutio Pij V. & d. c. 3. synodi Mechlin. dum iubet illam congruam non supra centum scuta, nec infra quinquaginta taxari, nec pensionem nummariam videtur significare. at verò exaudienda est illa secundum Conc. Trid. d. c. 7. §. 7. quod & in rebus permittit assignari: & porro pergit Constitutio Pij V. *sive in quantitate, inquit, aut quoad fructuum, pecuniamque numerata, fundo seu alia re stabili huiusmodi portio constituatur. & quia Concilium commodiorem rationem permittit Episcopo d. c. 13. §. 24. satis plerumque erit in rebus certis assignari portionem, cuius merces, quæ detrahetur patrono, sæpe minor futura esset, quam fructus ex ipsius industria vicarij eundem fundum colentis, seu administrantis colligendus. accedit quod rerum pretia sequuntur caritatem annonæ, in pecunia autem illis mutatis sæpius actum agere oportet, & parochos futuris ex mutatione controuersijs exponere. quod vitandum quantum fieri potest.***

14.
Exequenda
appellatio-
ne remota.

Ad extremum quod super congrua portione statutum est appellatione suspenditur. *Rebuff. n. 19. d. Synodus c. 4. non obstante appellatione iubet exequi, quod & de-*

legati apostolici sequi tenentur. cum Synodus illa sit Romæ probata. imò Trid. d. c. 7. §. 5. & 7. ab assignatione congruæ portionis remouet appellationes, vti; quoad effectum suspensionum. vt d. Synodus d. c. 4. & c. uati à Barbof. in *Collec. DD. ad d. c. 7. in verbo appellat. & hic datur auxilium brachij secularis, siue per interlocutoriam, siue definitiuam quid sit decretum. vt de vbi sup. in *Iur. pont. no. anal. n. 12. etiam ad parochianos collectandos. ibid. quæ remedia quò magis sunt prompta, minùs licet cessare à diuinis, etsi populus in ministrandis necessarijs deficeret. Rebuff. n. 94.**

RESPONSVM III.

De finibus parochiarum.

DE Vm quæritur de finibus parochiarum magnam præsumptionem faciunt fines pagorum, iurisdictionumque sacularium. quippe Patriarchatus, Primatus, Archiepiscopatus, Episcopatus, dioceses, parochiæ institutæ sunt secundum loca, limitesque provinciarum, urbium, pagorum. *c. vrbes. c. in illis & tot. dist. 80. c. provincia. cum seqq. dist. 99. c. si uote. c. 9. 3. c. ecclesias. 3. q. 1. c. pastoral. X. de his quæ sunt à prelat. Concil. 1. Constantinop. c. 2. adeo quidem, vt & semel constitutos fines confundere, mutareue vlatenus, rigide reuocatum sit. c. licet. c. quicumque. c. inter. 16. q. 3. neque præscriptio admittatur. *ibid. & c. super. X. de paroch. tanquam irrationabilis. c. cum sint homin. s. X. de decim. ita tamen si fines legitima probatione, vel alius indubitata fide appareant. d. c. super in fin. alioquin præscriptio etiam in his finibus valet. c. per singulas. cum pluribus alijs. *ibid. q. 3. ita vt quædragenario possessori finium turbatio fieri non debeat. c. volumus. 10. q. 4. c. quia. X. de præscript. vt tamen***

men territorium non facere diocelam ait d. c. licet *in fin.* ita nec præscripta diocesi territorij conuentum adimi statuit c. sicut. *ibid.* neque adeo firma certitudo ex finibus pagorum sumi potest; quàm speciales circumstantiæ generalem præscriptionem vincant, aut eneruent. neque enim firmata semel parochiæ mutatione capiunt si qua accidat, vt sit sæpe, in finibus iurisdictionum sæcularium. c. 1. §. nam quod *sciscitaris. de fl.* 10.

At hic de antiquis parochiarum finibus, distinctione nulla profertur munimenta: fines etiam iurisdictionum sæcularium non seruos hic, vt fines parochiarum constat, dum immemoriali vsu probatum est, & spirituales iurisdictionem exercitam, & decimas vltra illos fines esse perceptas, sepulturas vti parochiales, parochialia iura presbyteri, custodis vltra illos fines recepta, habitantes extra fines in rectores fabricæ parochialis, mensæque S. Spiritus, seu elemosynarum parochialium assumptos. vt ex finibus sæcularis territorij argumentum liquidò hic fallat. & ratio distinctionis parochiarum. scilicet vt quisque sui gregis opportunè curam habere possit. *Conc. Trid. s. 14. c. 9. d. c. ecclesias* hic non seruetur, cum hic fluuiofus, iurisdictionum sæcularium terminus, quàm proximè alluat vnã ecclesiam parochialem, quam maximè in medio ferè populi cura animarum exigere esse collocatam. *si contentio fuerit*, inquit c. plures. *ib. q. 1. de terminatione duarum matricum*; plebes vtrarumque discernant: & si non conuenerint; Dei iudicio discernatur. ergo vtriusque parochiæ seniores huiusmodi fines determinare debent: si conuenire non possent, Dei iudicio discerni debet contentio. Dei iudicium vocat glossa iuramentum, sortem, iudicium Ecclesiæ. quod vltimum ita accipimus; vt cum neutrius ius li.

quet; Ecclesia, vt olim omnium parochiarum fines posuit, eadem in obscuratis ex arbitrio suo statuat.

Igitur cum non esse, & non apparere eadem censeantur, nec demonstrari possint hic olim distincti fines, nec præscriptione aliqua satis vniuersali quæsiti: nec plus præscriptum quàm possessum, dici possit: vterque autem parochus permixtim hos, illosue agellos, prout quisque vigilauerit diligentius, proficillis ericetis nouales fructus decimando, & parochialia ministeria obeundo, possederit, neuter vniuersim vicum aliquem ex ijs, qui controuertuntur, & sic minimè obtineri possit intentio canonum, distinctionem parochiarum exigentium; merito hoc calu recipietur decretum eiusdem Concilij *Trid. s. 24. c. 13. §. in ijs.* vt permixtæ huiusmodi parochiæ disternerentur; & cuique suus populus, aut grex proprius assignetur: quem exinde comitetur lac, & lana; quæ cuiusque pastori cedat. quemadmodum & *in c. 13. X. de decim.* Alexander III. Episcopo permittit assignationem decimarum noualium, quæ non fuerint nata intra certam parochiam: alioquin propriæ vult relinquere. cum ergo inter duas parochias hic tantum sit contentio; nec certi sint fines; poni vtiq; illi inter vtrasque possunt, & singulis suæ decimæ assignari. quod dubium nullum habet in terris adhuc incultis, in quibus nec possessio parochialis, nec præscriptio vlla est. sed & agelli illi, quorum decimæ pridem possessæ; & præscriptæ sunt; confusionis parochialis tollendæ causam nihilominus habent. vt & salus populi rationem exequendi decreti *d. §. in ijs*: vt terminentur indistinctæ parochiæ, vtiliori modo prout loci qualitas exegerit; vt loquitur *Trid.* vnde & quæ alter parochus intra alterius terminos nunc præfigendos

L. 2 olim

Quid statuendum in incertis?

olim possederit; iure quidem parochiali; terminis nunc illis sublati, decimæ, aliæque utilitates parochiales, tanquam accessoria, & in consequentiam iuris parochialis nunc distincti, atque inuicem sublatis, & attributi; cedant oportet cuique parochi, intra suam nunc parochiam.

RESPONSVM IV.

De Mendicantium prædicationibus in parochijs.

In ecclesijs parochialibus, inquit clem. dudum de sepultur. fratres (Prædicatores & Minores) nullatenus audeant vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei; nisi fratres prædicti à parochialibus sacerdotibus inuitati fuerint, vel vocati; & de ipsorum beneplacito, & assensu, seu petita licentia fuerit, & obiecta: nisi Episcopus vel Prelatus superior per eosdem fratres prædicari mandaret. consonat quoad Minoratas Regula S. Francisci c. 9. quæ disertè vetat suis prædicare inuitis parochijs. & quoad Prædicatores, eorum etiã Regula statuit, quod fratres omnia faciant in diocesis Episcoporum, cum eorum licentia. & sic Martinus Papa prædicationis officium illis commisit, sine præiudicio prælatorum, & rectorum. Sabarel. ad d. clem. dudum. §. ab olim. quæst. 25. & seqq.

^{1.}
Invitati debent, non inuitis parochijs concionari.

Eandem clementinam dudum obseruare promiserunt omnes Ordines Mendicantes ciuitatis A. in Concordatis cum Capitulo initis.

^{2.}
Cum Episcoporum licentia, cù nulla contradicione.

Iterum Concilium Trid. s. c. 2. s. 24. c. 4. statuit, ne in ecclesijs non suorum Ordinũ sine licentia Episcopi, aut illo contradicente vlatenus prædicent. & Greg. XV. const. incip. inscrutabili rigidius prohibuit; & ipsis Ordinarijs facultatem compescendi concessit. sed & hic Capitulum ius ex antiquis priuilegijs Alexandri VI. & Leonis

X. instar Ordinarij fuit, quæ est hodie per erectionem Episcopus A. cessent respectu Episcopi; non tamen respectu cuiusvis terrij. vt propterea Ordines Mendicantes sine Capituli licentia, & obstante eorum contradicione, prædicare non possint.

Præterea officium prædicandi in Ordinibus Mendicantibus commissum est in solatium & subleuamen oneris, non in præiudicium Episcoporum aut parochorum. D. Bonauentura in Tractatu quare Minores prædicent. D. Thom. 2. 2. q. 187. ar. 4. ad 2. & in 3. p. 9. ar. 2. ad 2. disertè exprimit d. clem. dudum. sub fin. in verb. sic eos in prædicationis officio, & propositionibus verbi Dei, ac omnibus alijs supra dictis tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes, prompta benigne recipiant, ac affectuose admittant, non omittant, vt proinde illis æterna beatitudinis premium augetur, & animarum salutis incrementa felicia promerentur. cooperatores ergo ad auxilium assumpti, non debent supplantare parochos in suis ecclesijs, ad quas olim ad formam et d. clem. recitatum sunt admitti. Sic Imago primi seculi l. 6. c. 1. de Societatis in Belgium admisione respondet; sed neque nos ad huc esse priuilegijs, neque porro vsuros cum populi offense, quibus non amari veniamus, sed adiutores, & admittimus. Vide Zuarez t. 4. de Relig. l. 9. c. 1. vbi sic priuilegia docet intelligenda cum non derogent Ordinarium & parochorum iuri. l. 6. c. 1. Summa Societatis De Mission. ar. 7. priuilegium Greg. XIII. quod refert Compend. V. Confess. §. 2. in V. non repugnans tamen curatis.

Neque verò qui heri vocauit, hodie tenetur vocare; qui heri inuitauit, hodie inuitare; sed qui heri voluit, hodie potest nolle: nec quæ precariò, quod duntaxat duntaxat, quamdiu visum est concedenti; l. 1. D. de precar. admittit, parere possunt obligationem in

in futurum: quantumque temporis lapsu. *l. si certis annis. & ibi DD. C. de pact. tunc quia tempus non est modus inducendae obligationis: l. obligationum ferè. §. placet. D. de act. & obli. tum quia actus agentium ultra eorum intentionem non operantur. l. non omnis. D. de reb. cred. tum denique quia actus voluntarij non extenduntur, nisi quatenus de necessitate inferunt. l. i. §. si quis hoc interdicto D. de iurare actiue privat. Ideoque Capituli admissio ad normam d. clementinae, extendi non potest ad obligationem, vt inuiti in suis ecclesijs parochialibus Mendicantes praedicatores aliter, quam illa praescribat, pati debeant.*

Et quamquam Ludouicus Miranda in *Mannali prelat. tom. 1. quæst. 50. ar. 4. conc. 2.* quaedam his contraria priuilegia *Alexandri IV. Clementis IV. & Sixti V.* alleget; tamen subiungit ipse nec his vti debere Minoritas: obstante instituto S. Francisci. at verò dicendum est nec illa ipsa esse contraria: quippe quæ conditionem exigunt licentiae vel Legati, vel Ordinarij, eamque exceptionem admittit d. clem. dudum. in §. in ecclesijs vero parochial. in fin. vbi mandatum contrarium superioris excipitur.

Adiuncta etiam est clausula, vt fiat absque ecclesiarum parochialium prauidicio. quod etsi intelligi Miranda velit de decimis, primitijs, &c. nihilominus materia subiecta, de qua sermo est, conuincit & de eadem esse accipiendum. *Euerard. latè in loc. legal. à subiecta mater.* & de tali prauidicio, ad quod negat D. Bonauentura Minores praedicare. vt non tantum parochi cedere teneantur volenti ipsi praedicare: vt decisum refert *Barbosa de off. paroch. cap. 14. n. 5.* & satis innuit *Triden. d. c. 4. in verb. vel ipsi impediatis*, & expressè cauit *Synodus Antwerp. an. 1609. tit. 11. c. 7.* sed etiam ne contemnant parochum, & insultent tanquam ipso

inuito praedicantes. Denique conditionem habent d. priuilegia, vt diximus, mandati Episcopi, seu Legati: cui refragari non possunt parochi: & quasi in voluntate superioris inclusa sit voluntas inferioris: vt ait *Miranda*: sed non eo sensu loquitur d. clem. dudum. quæ parochorum vocationem, inuitationem, beneplacitum, assensum, licentiam petitam, & obtentam exigit. sed quia parochi indifferetè aliquando possent dissentire; adiecit clem. exceptionem contrarij mandati superioris: nisi, inquit, Superior per eosdem fratres praedicari mandaret. non sufficit ergo Superioris licentia generalis praedicandi, sed specialis cuiusque parochi, aut illo dissentiente mandatum (non licentia generalis tantum) Superioris contrarium: adeoque & speciale. nam & illud causæ, cur parochus dissentiat, cognitionem exigit: & in generali concessione non censetur ea venire, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. c. in general. de reg. iur. in 6. non est autem verisimile Superiorem aliquem concessuram aduersus canones, vt via regia Mendicantes inuitis rectoribus vbique possint suggestum ascendere parochialem, adeoque d. priuilegia, exigentia consensum Superioris, intelliguntur de eo, qui sit conformis iuri, in aedificationem, non destructionem. & vnde *animarum salutis incrementa felicia procurentur*: vt loquitur d. clem. dudum, seu *Bonifaciana illi inserta*. Sic etiam in admissione Societatis IESV in Belgio Rex literis suis datis 20. Aug. 1556. inseruit, ne se possent ingerere exercitio vllarum rerum ad officium pastorale pertinentium, sine scitu, consensu, ac beneplacito tam parochorum, quam Ordinariorum ad quos pertineat. & in Sanctiori Concilio iudicatum est 18. Mart. 1644. pro Ordinario Gandauenfi mutante, auferente.

7. Quod vt intelligatur

5. Nec priuilegia sunt contraria. nisi Episcopus. contra mandet in spec. i.

6. Sine prauidicio id fit in parochia illa volunt.

ferente, transferente ad parochos quasdam catechizationes alijs pridem antè commissas. Vide quid in Gallia declaratum sit an. 1633. apud R. Belley, *Ex la Revision de l'aduis d'un docteur.*

Neque verò satis d. clementinæ congruit, aut rationi; quod quidam videantur dicere, si stationes illis auferantur, recursuros sese ad Concilia regia: ut in illarum possessione manu-teneantur: quia satis clarum est sine alio titulo non competere beneficium possessorium: nec est vllus hic Ordo, qui proferet alium possessionis titulum. sed potius obstant Concordata in quibus promiserunt seruare d. clementinam *audum.*

Quin & si Romæ tales minæ & recursus indicarentur, possent Generalibus Ordinibus à Papâ ea iudici, quæ huiusmodi proposita succiderent. ut nonnunquam accidit.

De Decimis.

RESPONSVM I.

An decimæ agnorum sequantur conditionem prædij?

I.
An quota agnorum sequatur quoram frugum prædij.

IN pago N. soluantur decimæ agnorum: & in eodem est prædium feudale, quod soluit solummodo manipulum trigessimum tertium ex fructibus prædialibus: parochus nascentibus in eo prædio agnis exigit vndecimum: colonus offert trigessimum tertium, ad ratam prædialis decimæ; contendit vltèrius se non teneri.

Parochus procul dubio fundatam habet intentionem in iure communi quoad decimum; in consuetudinario hîc quoad vndecimum agnum.

Omnis ergo quæstio ex eo dependet, an rata consuetudinaria prædij affectet aut transeat ad agnos; seu ius ipsum reale prædij

communicetur istis animalibus in prædionatis, an verò huiusmodi animalium species regantur communi iure pagi consuetudinario?

Pagi inquam: quia edicta Caroli V. quæ agunt de nouis & in solitis frugibus decimandis, semper mentionem faciunt pagi: ut illius per annos quadraginta recepta consuetudo in decimandis frugibus sit seruanda: ut etiam pullorum decimas solui velit natuorum in prædio nouali, si in pago pullorum decimæ soluantur.

Mobilia, sanè vt sunt animalia, dicuntur sequi conditionem personæ cuius sunt, non glebæ aut loci vbi sunt: imò censentur esse in loco domicilij eius, cuius sunt. *Burgund. ad consuet. Fland. tract. 1. n. 21.* ideoque loci illius statuto subijci. *idem ibid.*

Adeoquæ inferri rectè videtur agnos in eo loco natos, vbi vendimus parochi soluitur, iure consuetudinario pagi debere decimari, non ad ratam prædij.

Et quamquam glossa in c. ab Apostolica X. de decimis animalium decimas magis annumeret prædialibus, quam personaliibus: tamen *ibidem* etiam asserit, vt & alij Doctores, quos etiâ sequitur *Waldenf. de decim. cons. 445. n. 4. Morici de decim. c. 4. n. 16. 17.* animalium decimas deberi non vbi stabulantur, sed vbi pascuntur; aut etiam diuidi inter vtramq; parochiam. *Vide Rebuff. de decim. q. 8. n. 11. q. 8. n. 2.*

Vnde sequi videtur decimandi modum & ratam etiam redigendam esse ad consuetudinem loci vbi soluenda est decima. entergo videndum an iste grex ouium non soleat pasci in locis parochiæ, vbi integræ decimæ soluantur.

Sed obijci possit *ex l. 2. de verb. sig. gregem haberi per modum accessionis ad prædium, vt equos & boues ad arandum; vaccas, oves ad stercoreandum. l. cum quidam D. de fund. instrum. instrumenta autem fundi*